

Kebaikan Pekerjaan Keusahawanan Sebagai Pengantara Antara Faktor-Faktor Peramal dan Kecenderungan Pelajar Menceburi Kerjaya Keusahawanan

Wan Mohd Zaifurin Wan Nawang^{a*}, Nor Hayati Sa'at^a, Sabri Ahmad^b, Ibrahim Mamat^c

^aPusat Pengajian Pembangunan Sosial dan Ekonomi, Universiti Malaysia Terengganu, 21030 Kuala Terengganu, Terengganu, Malaysia

^bPusat Pengajian Infomatik dan Matematik Gunaan, Universiti Malaysia Terengganu, 21030 Kuala Terengganu, Terengganu, Malaysia

^cInstitut Darul Iman, Universiti Sultan Zainal Abidin, Kampus Gong Badak, 21300 Kuala Terengganu, Terengganu, Malaysia

*Corresponding author: wzaifurin@yahoo.com

Abstract

Terengganu State Government set a vision to make "Terengganu a Fully Developed State by Year 2020." Expectations are amortized through the implementation of programs and public projects in line with the Ninth Malaysia Plan (2006-2010) and Tenth (2011-2015). State Economic Development Corporation (SEDC) is an agency of the state government have a role and responsibility to help and provide a platform for students to apply the knowledge of entrepreneurship through direct involvement in secondary schools. Secondary school students who attended the Program Tunas Niaga realize how important they are to involved in the field of entrepreneurship. Five predictive factors such as finance, role model, barriers, social identity and entrepreneurial skills to influence their intention to involved in the field of entrepreneurship. Goodness of employment entrepreneurship as an intermediary link between the four predictive factors such as finance, role model, barriers and entrepreneurial skills with a intention to involved in the field of entrepreneurship. The importance of predictive factors such as finance, role model, barriers and entrepreneurial skills can be used by the authorities to encourage and foster intention to involved in entrepreneurship career among secondary school students who participate in the Program Tunas Niaga.

Keywords: Goodness of employment entrepreneurship, factors forecasters, intention to involved in the field of entrepreneurship

Abstrak

Kerajaan Negeri Terengganu menetapkan wawasan untuk menjadikan "Terengganu Negeri Maju Menjelang Tahun 2020." Harapan ini dilunaskan melalui perlaksanaan program-program dan projek awam seiring Rancangan Malaysia Kesembilan (2006-2010) dan Kesepuluh (2011-2015). Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu (PMINT) merupakan sebuah agensi Kerajaan negeri mempunyai peranan dan tanggungjawab membantu serta menyediakan landasan kepada pelajar mengaplikasikan ilmu keusahawanan melalui penglibatan secara langsung di peringkat sekolah menengah. Pelajar sekolah menengah yang mengikuti Program Tunas Niaga sedar betapa pentingnya mereka menceburi bidang keusahawanan. Lima faktor peramal seperti kewangan, model peranan, halangan, pengenalan sosial dan kemahiran keusahawanan mempengaruhi kecenderungan mereka menceburi bidang keusahawanan. Kebaikan pekerjaan keusahawanan sebagai pengantara hubungan antara empat faktor peramal seperti kewangan, model peranan, halangan dan kemahiran keusahawanan dengan kecenderungan menceburi bidang keusahawanan. Kepentingan faktor peramal seperti kewangan, model peranan, halangan dan kemahiran keusahawanan boleh digunakan pihak berwajib untuk menggalakkan dan memupuk kecenderungan menceburi kerjaya keusahawanan dalam kalangan pelajar sekolah menengah yang mengikuti Program Tunas Niaga.

Kata kunci: Kebaikan pekerjaan keusahawanan, faktor-faktor peramal, kecenderungan menceburi bidang keusahawanan

© 2016 Penerbit UTM Press. All rights reserved

■1.0 PENGENALAN

Pengenalan program keusahawanan merupakan salah satu langkah Kerajaan untuk menambah golongan usahawan yang berjaya iaitu melahirkan seberapa ramai pelajar lepasan sekolah melibatkan diri secara langsung dan aktif menguruskan perniagaan sendiri. Menurut Norashidah *et al.*, (2009) Kerajaan membudayakan keusahawanan dalam kalangan pelajar sekolah menerusi program keusahawanan adalah satu keputusan tepat kerana kedudukan komuniti Melayu jauh ketinggalan dari segi penyertaan dalam ekonomi. Pelajar dipupuk sikap keusahawanan supaya mampu bergiat dalam semua bidang dan kegiatan ekonomi moden membolehkan mereka bersama-sama bukan Bumiputera berganding bahu membangunkan negara. Menurut Norasmah dan Muhamram (2009) pelajar mempunyai pengetahuan berkaitan latihan, bimbingan, pemasaran produk dan pembiayaan modal boleh membantu diri mereka menceburi kerjaya keusahawanan selepas menamatkan persekolahan. Pengetahuan tersebut memberi kesan kepada kejayaan mereka dalam bidang keusahawanan.

Bahagian Pembangunan Usahawan di bawah Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu (PMINT) merupakan bahagian yang bertanggungjawab merancang dan melaksanakan Program Tunas Niaga dahulu dikenali sebagai Program Usahawan Muda (PUM) di sekolah menengah kelolaan Jabatan Pelajaran Negeri, Jabatan Hal Ehwal Agama dan Yayasan Terengganu. Program ini diambil dari Modul PUM yang dikeluarkan oleh Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri (Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri

Terengganu, 2009). Program ini mempunyai lima objektif; (1) memupuk dan membentuk budaya keusahawanan dalam kalangan pelajar sekolah; (2) meningkatkan kemahiran dan pengetahuan memula dan melaksanakan perniagaan secara berkesan; (3) menyediakan peluang pembelajaran bidang keusahawanan melalui pengalaman; (4) menjadikan bidang keusahawanan sebagai satu kerjaya yang menarik; dan (5) melahirkan usahawan berdaya tahan, mampu bersaing dan maju. Program ini memberikan pendedahan dan pengalaman kepada pelajar sekolah menengah mengenai penubuhan sistem operasi dan pembubaran syarikat berdasarkan model koperasi. Pelajar akan terlibat dalam program latihan yang dibimbing guru selama sembilan bulan di sekolah (Institut Keusahawanan Negara, 2011). Pada tahun 2010 program ini dilaksanakan di 56 buah sekolah menengah di Negeri Terengganu. Pihak PMINT juga telah menyalurkan peruntukan sebanyak RM 776,068 untuk membina kiosk di 55 buah sekolah menengah bagi menjalankan aktiviti perniagaan Program Tunas Niaga. Program ini mensasarkan pelajar yang sedang belajar di Tingkatan Dua dan Empat untuk mendedahkan mereka kepada budaya keusahawanan ke arah melahirkan usahawan di masa depan (Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, 2011).

Program Tunas Niaga merupakan salah satu pembangunan komuniti di Malaysia yang dirancang dan dilaksanakan Kerajaan untuk membangunkan generasi muda supaya mampu berdikari dan mengurangkan pengangguran. Menurut Mohd Yusof *et al.*, (2011) konsep ini merupakan pendekatan pembangunan dari atas ke bawah. Pembangunan komuniti menuntut penglibatan atau penyertaan anggota komuniti selaku sasaran kepada usaha mengubah keadaan hidupnya. Penglibatan anggota komuniti ini adalah sama ada sebagai penerima langsung faedah atau sebagai penyumbang aktif kepada proses pembangunan masyarakat. Lazimnya penyertaan komuniti adalah minimum iaitu hanya sebagai peserta dan diperkasakan melalui pelbagai program yang dirancang dan dilaksanakan oleh pihak Kerajaan. Maklumat mengenai program yang baik dan sesuai untuk mengubah keadaan hidup disebarluaskan secara meluas kepada kumpulan sasar supaya mereka cenderung untuk menyertainya.

Pada tahun 1998 Program Tunas Niaga hanya diadakan di sembilan buah sekolah menengah sahaja. Kesedaran pentadbiran sekolah yang mahu modul ini dalam kurikulum mereka menyebabkan bilangannya bertambah kepada 54 buah. Modul kurikulum ini mendidik pelajar untuk memahami selok-belok perniagaan secara terperinci mengenai pengurusan modal, kewangan, produk dan hubungan komunikasi pelanggan. Pelajar juga akan menyertai pertandingan di peringkat negeri dan kebangsaan. Sekolah yang menyertai pertandingan tersebut menduduki tempat sepuluh terbaik di seluruh negara setiap tahun. Pihak PMINT telah memperuntukkan sebanyak RM 350,000 pada tahun 2013 untuk Program Tunas Niaga di 54 buah sekolah menengah. Pihak Jabatan Pelajaran Negeri Terengganu mahu program ini diadakan di peringkat sekolah menengah supaya pelajar menjadikan usahawan sebagai kerjaya selepas mereka menamatkan persekolahan. Program ini juga mampu melahirkan usahawan dalam sektor Perusahaan Kecil dan Sederhana tempatan pada masa depan (Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu, 2013).

Penyataan Masalah

Usahawan muda menyumbang keupayaan dan kekuatan kepada faktor kejayaan bidang keusahawanan. Usahawan muda juga merupakan jentera pembangunan negara yang memberi sumbangan kepada pertumbuhan mampan dan deretan peluang pekerjaan menerusi cara pemilikan peribadi, semangat keusahawanan, fleksibiliti, keupayaan menyesuaikan diri dan potensi bertindak balas terhadap cabaran serta persekitaran berubah-ubah. Tidak ada cara mudah mewujud peluang pekerjaan, menambah Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) dan menaikkan taraf hidup rakyat melainkan menyokong dan menggalakkan pelajar agar berani menceburi kerjaya keusahawanan. Setiap pelajar menamatkan persekolahan yang melibatkan diri dalam kerjaya keusahawanan dan berjaya mengusahakan perniagaan sehingga dapat mencapai kejayaan memberi sumbangan besar kepada ekonomi negara kerana menawarkan peluang pekerjaan dan pertumbuhan KDNK.

Bagaimanapun, laporan yang dikeluarkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia (2009) menunjukkan rakyat Malaysia bekerja sebagai usahawan adalah rendah dan peratusannya agak kecil. Manakala bilangan usahawan dalam kumpulan umur 15 tahun hingga 24 tahun juga rendah. Mengapakah situasi ini boleh berlaku? Adakah generasi muda dalam kalangan pelajar sekolah menengah yang mengikuti kurikulum keusahawanan tidak mempunyai kecenderungan menceburi kerjaya keusahawanan? Kekuatan negara amat bergantung kepada pelajar yang melibatkan diri dalam bidang keusahawanan kerana mereka merupakan generasi muda menggerakkan ekonomi negara ke hadapan. Sekiranya pelajar yang menyertai program keusahawanan di sekolah masih bergantung pekerjaan di sektor awam atau swasta selepas menamatkan persekolahan boleh menyebabkan bilangan usahawan dalam kumpulan umur 15 tahun hingga 24 tahun kekal rendah. Kebergantungan ini secara tidak langsung mempengaruhi kadar pengangguran kerana masa kini sudah ramai individu memiliki kelulusan tinggi. Keadaan ini juga boleh membebani dan merugikan negara kerana tenaga muda mereka tidak dapat digunakan untuk menjana ekonomi negara, mengubah corak hidup komuniti dan memenuhi impian Kerajaan Negeri Terengganu mencapai matlamat “Terengganu Negeri Maju Menjelang Tahun 2020.”

Objektif Kajian

Kajian ini bertujuan untuk mencapai objektif seperti berikut:

- (1) Mengkaji profil ahli Program Tunas Niaga.
- (2) Menentukan hubungan antara faktor-faktor peramal dengan kecenderungan menceburi bidang keusahawanan keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.
- (3) Menentukan hubungan kebaikan pekerjaan keusahawanan sebagai pengantara antara faktor-faktor peramal dan kecenderungan menceburi bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

Hipotesis Kajian

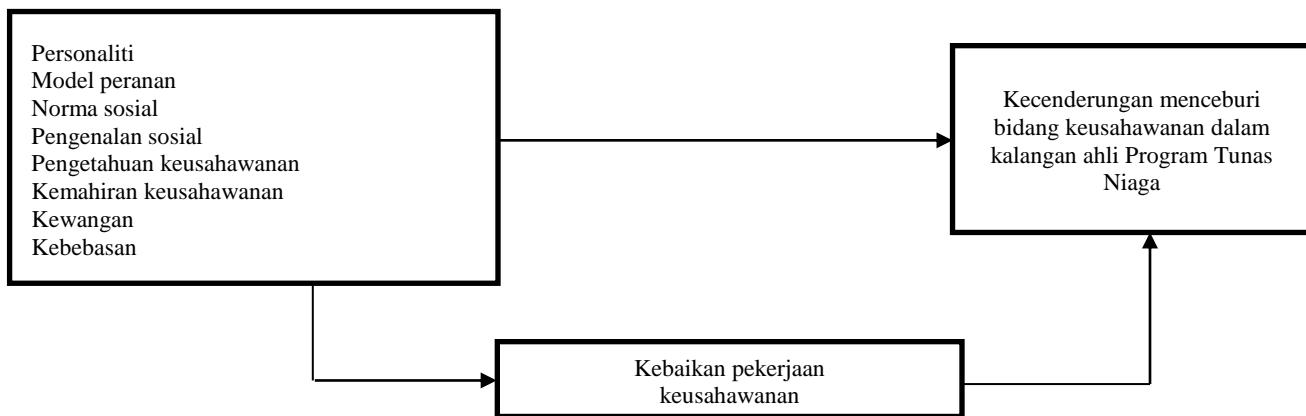
Kajian ini mengandungi dua hipotesis alternatif seperti berikut:

- H_{a1} Terdapat hubungan yang signifikan antara faktor-faktor peramal dengan kecenderungan menceburi bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

- H_{a2} Terdapat hubungan yang signifikan kebaikan pekerjaan keusahawanan sebagai pengantara antara faktor-faktor peramal dan kecenderungan menceburii bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

Kerangka Konseptual

Kerangka konseptual digunakan untuk memandu penyelidik supaya dapat menjurus kepada masalah, objektif dan hipotesis kajian. Kerangka konseptual membolehkan penyelidik menghubungkaitkan penemuan yang bakal diperolehi dengan himpunan pengetahuan lalu dan selari metodologi untuk mendapatkan maklumat tepat. Pemboleh ubah tidak bersandar kajian ini ialah personaliti, model peranan, norma sosial, pengenalan sosial, pengetahuan keusahawanan, kemahiran keusahawanan, kewangan dan kebebasan merupakan faktor-faktor peramal yang mempengaruhi kecenderungan menceburii bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga sepetimana yang ditunjukkan pada rajah 1. Gambar rajah yang sama menunjukkan pemboleh ubah bersandar kajian ini ialah kecenderungan menceburii bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga. Gambar rajah yang sama juga menunjukkan persepsi melihat kebaikan pekerjaan keusahawanan sebagai pengantara hubungan antara faktor-faktor peramal dan kecenderungan menceburii bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

Rajah 1 Kerangka konseptual faktor-faktor peramal, kebaikan pekerjaan keusahawanan dan kecenderungan menceburii bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

■2.0 KADEAH KAJIAN

Bahagian ini menerangkan tentang kaedah kajian yang digunakan penyelidik untuk mengumpul data dan maklumat supaya dapat mencapai matlamat penyelidikan.

Reka Bentuk Kajian

Kajian ini menggunakan reka bentuk tinjauan kerana memberi beberapa kebaikan kepada penyelidik. Menurut Kerlinger (1973), kaedah tinjauan adalah satu bentuk pengutipan maklumat yang dirancang untuk meramal, membuat pemerihalan dan menganalisis hubungan antara pemboleh ubah serta boleh diuruskan secara besar-besaran (Ahmad Mahzan, 2002). Sebahagian besar dapatan dari penyelidikan ini diperolehi menerusi cara kuantitatif bagi membolehkan penemuan dapat digunakan untuk menerangkan fenomena kajian. Menurut Chua (2006) cara kuantitatif mendapatkan data adalah melalui instrumen kajian iaitu borang soal selidik. Kaedah ini berkesan dalam mekanisme mengutip maklumat. Penyelidik dapat mengetahui maklumat yang diperlukan dan bagaimana mengukur pemboleh ubah.

Pensampelan

Kajian ini hanya memilih 41 buah sekolah menengah. Sekolah ini dipilih secara rawak. Jumlah pelajar yang menjadi ahli Program Tunas Niaga di 35 buah Sekolah Menengah Kebangsaan (SMK) dan enam buah Sekolah Menengah (SM) di Negeri Terengganu seramai 1,228 orang. Penyelidik menetapkan bilangan responden kajian ini ialah seramai 410 orang pelajar yang menyertai Program Tunas Niaga di 35 buah SMK dan enam buah SM terpilih sebagai saiz sampel. Instrumen kajian diaghikhan kepada responden setelah saiz sampel ditentukan dan dipilih secara rawak. Instrumen kajian digunakan untuk mengukur dan mengumpul data yang diperlukan. Kadar pulangan instrumen adalah 92.4 peratus kerana sebanyak 379 instrumen dapat diterima kembali dan boleh digunakan oleh penyelidik.

Kaedah Pengumpulan Data

Pengumpulan data melibatkan proses merancang dan melaksanakan pengutipan dengan menggunakan kaedah tertentu untuk mendapatkan maklumat berkenaan masalah yang ingin dikaji (Mohd. Majid, 2000). Tujuan kajian ini mengumpul data ialah untuk menunjukkan bahawa

masalah yang dinyatakan benar-benar wujud dan memerlukan penyelesaian. Pengumpulan data dilakukan setelah fokus kajian ini dikenal pasti. Data kajian ini dikumpul melalui dua sumber iaitu primer dan sekunder.

Data primer adalah maklumat yang dikumpul oleh penyelidik sendiri dilapangan melalui dua kaedah. Kaedah pertama menerusi instrumen yang berfungsi sebagai alat pengukur dan menjadi perantaraan antara penyelidik dan responden. Instrumen kajian ini ialah satu set borang soal selidik yang digunakan untuk memperoleh dan mengumpul maklumat penyelidikan. Kaedah kedua pula melalui temu bual tidak berstruktur. Kaedah ini dipilih kerana beberapa sebab. Antaranya ialah kaedah instrumen masih tidak cukup untuk mendapatkan maklumat mengenai kecenderungan responden menceburi kerjaya keusahawanan. Jawapan diberikan responden menggunakan instrumen sahaja adalah terhad. Kaedah temu bual tidak berstruktur perlu diadakan supaya dapat mencungkil maklumat secara lebih lanjut.

Manakala data sekunder pula adalah maklumat yang dikumpul oleh agensi atau penyelidik lain untuk memenuhi tujuan mereka tetapi digunakan dalam penyelidikan ini. Kajian ini menggunakan data sekunder untuk memahami permasalahan yang ingin dikaji. Data sekunder sangat bermanfaat kerana berdasarkan kepada maklumat sedia ada yang dapat menjelaskan masalah kajian ini. Penyelidik dapat mengetahui komponen-komponen situasi yang mengelilingi kajian ini. Data sekunder juga dapat membantu penyelidik untuk memahami persoalan kajian dengan lebih baik kerana mendapat pengetahuan awal dari dapatan lepas yang mirip penyelidikan ini. Media perantara (dicatatkan oleh orang lain) digunakan penyelidik sebagai pemacu bagi memahami persoalan yang muncul dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga.

Kaedah Menganalisis Data

Data yang diperolehi dan dikumpulkan daripada borang soal selidik dianalisis menggunakan program *Statistical Package for Social Science* bagi memenuhi matlamat kajian ini. Penganalisisan data terbahagi kepada beberapa tahap seperti pemeriksaan data, analisis faktor, kebolehpercayaan instrumen, manipulasi data, statistik deskriptif dan inferensi (Analisis Regresi Pelbagai dan Analisis Regresi Pelbagai Hierarki).

Kajian Rintis

Kajian rintis dijalankan pada bulan Jun 2014 selama sehari di Sekolah Menengah Kebangsaan Agama Sheikh Abdul Malek melibatkan seramai 15 orang responden terdiri daripada dua orang lelaki dan 13 orang pelajar perempuan yang menjadi ahli Program Tunas Niaga di sekolah tersebut. Menurut Mohamad Najib (1999) saiz sampel rintis tidak perlu ramai (antara enam hingga sembilan orang) tetapi cukup memadai untuk memenuhi tujuan kajian awal. Borang soal selidik diedarkan secara rawak iaitu semua pelajar yang mengikuti Program Tunas Niaga di sekolah tersebut mempunyai peluang untuk dipilih bagi menjawab borang soalan kajian rintis ini. Kesemua pelajar ini tidak akan terlibat dalam kajian sebenar sebagai sampel.

Hasil kajian rintis mendapati nilai pekali *Alpha Cronbach* Bahagian B instrumen iaitu faktor-faktor peramal yang mempengaruhi kecenderungan menceburi bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga ialah 0.95. Nilai pekali *Alpha Cronbach* di Bahagian C instrumen iaitu kebaikan pekerjaan keusahawanan ialah 0.95. Manakala nilai pekali *Alpha Cronbach* di Bahagian D instrumen iaitu kecenderungan menceburi bidang keusahawanan dalam kalangan ahli Program Tunas Niaga ialah 0.83. Jumlah keseluruhan nilai pekali *Alpha Cronbach* instrumen ialah 0.97. Item kenyataan soal selidik ini mempunyai tahap kebolehpercayaan yang baik dan sesuai digunakan dalam kajian sebenar. Menurut Hair et al., (2010) ukuran kebolehpercayaan yang mempunyai nilai antara 0.60 hingga 0.70 dianggap had penerimaan paling minimum.

■3.0 DAPATAN KAJIAN

Beberapa analisis awalan perlu dilaksanakan untuk memastikan data-data diperolehi dapat memenuhi tatacara kaedah analisis seperti mana ditentukan metodologi bagi memenuhi matlamat kajian. Data yang diperoleh perlu dibersihkan terlebih dahulu sebelum melakukan analisis lanjutan supaya tidak mempengaruhi dapatan kajian. Dapatan kajian menjadi kurang tepat kerana kesalahan penyelidik ketika memasukan data. Sampel data juga perlu diuji untuk menentukan sama ada taburan adalah normal atau tidak. Sekiranya taburan tidak normal (atau tidak memenuhi kriteria taburan normal), ujian statistik berparameter tidak sesuai digunakan untuk data berkenaan. Analisis faktor turut digunakan bagi menentukan sama ada item kenyataan dianalisis itu mengarah kepada konstruk serupa atau membentuk faktor baru.

Hasil semakan semula mendapati data mentah yang dimasukan ke dalam perisian *Statistical Package for Social Science* adalah betul kerana tidak berlaku kesilapan memasukan data, kesalahan mengkodkan item kenyataan negatif dan tiada jawapan yang tidak diisi. Hasil analisis awalan juga menunjukkan data bertaburan secara normal. Manakala analisis faktor pula telah mendekatkan data kepada satu pembentukan pemboleh ubah baru yang berdasarkan kepada keeratan hubungan antara dimensi item kenyataan. Pemboleh ubah baru ini dinamakan halangan. Meskipun analisis faktor dapat membentuk pemboleh ubah baru, namun wujud satu pemboleh ubah asal iaitu kebebasan digugurkan dari kajian ini. Item kenyataan asal pemboleh ubah ini berkorelasi dengan baik dalam konstruk lain. Kemudian, data mentah kajian dianalisis untuk mencapai objektif dan menjawab hipotesis setelah analisis awalan selesai dijalankan penyelidik mengikut piawaian Hair et al., (2010).

Profil Responden

Kajian ini mendapati sebahagian besar (276 orang atau 72.83 peratus) responden adalah pelajar Tingkatan Empat. Mereka tidak menduduki peperiksaan besar dan memberikan banyak masa luang untuk menyertai Program Tunas Niaga. Pelajar perempuan paling ramai (287 orang atau 75.73 peratus) menjadi responden kajian ini. Salah satu puncanya ialah kebanyakan sekolah di lokasi kajian ini mempunyai peratusan pelajar perempuan lebih ramai berbanding lelaki. Dari segi pencapaian akademik pula, majoriti (163 orang atau 43.01 peratus) responden memperoleh antara Tiga A hingga Empat A dalam peperiksaan Ujian Pencapaian Sekolah Rendah. Hampir sebahagian besar (309 orang atau 81.53 peratus) responden telah mengambil peperiksaan Penilaian Menengah Rendah (PMR). Majoritinya (89 orang atau 23.48 peratus) memperoleh Tujuh A dan ke atas dalam peperiksaan tersebut. Dari aspek aliran kelas pula, sebahagian besar (150 orang atau 39.58

peratus) responden belajar dalam aliran Sains dan mengambil mata pelajaran elektif lain-lain contohnya Sains Tulen (215 orang atau 56.72 peratus).

Kajian ini mendapati sebahagian besar (369 orang atau 97.36 peratus) responden pernah melabur dalam Program Tunas Niaga. Maka mereka menjadi sebahagian daripada pemilik syarikat dan berhak mendapat keuntungan yang dijana melalui perniagaan. Syarikat mengagihkan sebahagian keuntungan kepada mereka mengikut jumlah pelaburan. Penglibatan aktif sebahagian besar (291 orang atau 76.78 peratus) responden dalam Program Tunas Niaga menunjukkan mereka menyukai program ini kerana memberikan pengalaman keusahawanan yang sebenar. Mereka sanggup menghadirkan diri mengikuti program ini yang diadakan pada hari Selasa setiap minggu dan aktiviti luar kelas.

Aktiviti-aktiviti anjuran Program Tunas Niaga boleh memberi pengetahuan dan pendedahan kepada sebahagian besar (228 orang atau 60.16 peratus) responden yang pernah mengikuti kegiatan dalam dan luar sekolah kerana mereka dapat mempelajari teknik tentang penyediaan diri sekiranya ingin bekerja dalam bidang keusahawanan. Antara aktiviti yang diadakan dalam kawasan sekolah ialah kegiatan jualan di kiosk sekolah. Manakala aktiviti di luar kawasan sekolah ialah Seminar Pengurusan Syarikat dan Kem Usahawan Remaja. Kajian ini mendapati responden sudah mempunyai impian untuk menceburi bidang kerjaya bukan keusahawanan kerana majoriti (95 orang atau 25.07 peratus) ingin memilih pekerjaan di sektor awam seperti farmasi, jururawat, guru, tentera dan polis.

Terdapat agak ramai (139 orang atau 36.68 peratus) responden mempunyai bapa bekerja dalam sektor awam. Bapa bekerja dalam sektor awam membolehkan keluarga responden hidup lebih selesa tanpa memikirkan risiko hilang sumber rezeki kerana dibuang kerja jika negara mengalami kegawatan ekonomi. Manakala ibu responden banyak memainkan peranan domestik seperti menjaga dan mendidik anak-anak di samping menjadi teman kepada suaminya. Lebih separuh (225 orang atau 59.37 peratus) responden mempunyai ibu terlibat dalam pekerjaan lain-lain terutama bekerja tanpa gaji (suri rumahtangga). Majoriti (255 orang atau 67.28 peratus) responden mempunyai adik-beradik atau ahli keluarga tidak melibatkan diri dalam bidang keusahawanan.

Hubungan Antara Faktor-Faktor Peramal Dengan Kecenderungan Menceburi Bidang Keusahawanan

Kajian ini mendapati nilai R^2 sebanyak 0.46 menunjukkan 46 peratus perubahan dalam pembolehubah kriterion disebabkan oleh sumbangan pembolehubah peramal. Keputusan Ujian Anova menunjukkan nilai F ($dk = 8, 370, p < 0.01$) = 38.73. Analisis Regresi Pelbagai menunjukkan wujud sumbangan signifikan faktor-faktor peramal mempengaruhi kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan. Lima faktor peramal iaitu kewangan ($\beta = 0.14, p < 0.01$), model peranan ($\beta = 0.24, p < 0.01$), halangan ($\beta = 0.24, p < 0.01$), pengenalan sosial ($\beta = 0.12, p < 0.05$) dan kemahiran keusahawanan ($\beta = 0.18, p < 0.01$) merupakan peramal signifikan mempengaruhi kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan. Ini bermakna hipotesis alternatif berjaya diterima. Keputusan Analisis Regresi Pelbagai menunjukkan kewangan, model peranan, halangan, pengenalan sosial dan kemahiran keusahawanan merupakan faktor-faktor peramal yang signifikan mempengaruhi kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan. Tiga faktor peramal lain iaitu personaliti ($\beta = 0.03, p > 0.05$), norma sosial ($\beta = -0.06, p > 0.05$) dan pengetahuan keusahawanan ($\beta = -0.08, p > 0.05$) bukan peramal signifikan mempengaruhi kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan. Ini bermakna hipotesis alternatif gagal diterima.

Kebaikan Pekerjaan Keusahawanan Sebagai Pengantara Antara Faktor-Faktor Peramal Dan Kecenderungan Menceburi Bidang Keusahawanan

Seterusnya, peranan kebaikan pekerjaan keusahawanan diteliti sebagai pengantara antara faktor-faktor peramal dan kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan. Nilai R^2 bagi model pertama sebanyak 0.46 memberi sumbangan 46 peratus varian kepada kecenderungan menceburi bidang keusahawanan. Nilai R^2 bagi model kedua pula adalah sebanyak 0.53 memberi sumbangan 53 peratus varian kepada kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan.

Perbezaan nilai R^2 antara model pertama dan kedua ialah 0.07 iaitu peningkatan sebanyak tujuh peratus. Keputusan Ujian Anova menunjukkan nilai F bagi model pertama adalah F ($dk = 8, 370, p < 0.01$) = 38.73 manakala model kedua F ($dk = 9, 369, p < 0.01$). Keputusan Analisis Regresi Pelbagai Hierarki menunjukkan kebaikan pekerjaan keusahawanan menjadi pengantara antara empat faktor peramal dan kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan.

Kebaikan pekerjaan keusahawanan menjadi pengantara yang signifikan antara kewangan ($\beta = -0.12, p < 0.05$), model peranan ($\beta = 0.14, p < 0.01$), halangan ($\beta = 0.25, p < 0.01$) dan kemahiran keusahawanan ($\beta = 0.10, p < 0.05$) dengan kecenderungan menceburi bidang keusahawanan. Ini bermakna sebahagian hipotesis alternatif berjaya diterima. Kajian ini juga mendapati kebaikan pekerjaan keusahawanan bukan pengantara yang signifikan antara personaliti ($\beta = 0.03, p > 0.05$), pengenalan sosial ($\beta = 0.08, p > 0.05$), norma sosial ($\beta = -0.03, p > 0.05$) dan pengetahuan keusahawanan ($\beta = 0.05, p > 0.05$) dengan kecenderungan ahli Program Tunas Niaga menceburi bidang keusahawanan.

■4.0 PERBINCANGAN

Dapatan kajian ini dihurai dan dibincang berdasarkan kepada penemuan yang diperolehi daripada analisis. Dapatan kajian ini membuktikan pelajar sekolah mengikuti Program Tunas Niaga menganggap bekerja sebagai usahawan memberikan mereka kepuasan kerana mendapat ganjaran kewangan yang baik. Bekerja sebagai usahawan memberikan mereka pendapatan, dapat membayar hutang, membuat tabungan dan persediaan persaraan. Keinginan memiliki kehidupan yang selesa juga mendorong mereka menceburi kerjaya keusahawanan. Dapatan kajian ini menyokong pandangan Woo *et al.*, (2000) dan penemuan Grunstden (2004); Van Gelderen *et al.*, (2008); Goh (2009); Norasmah dan Salma (2009). Malah, mereka menganggap situasi negara sama ada berada dalam keadaan baik atau buruk tetap memberi peluang ekonomi dan boleh diekplorasi. Mereka boleh mengubah suai produk dan perkhidmatan mengikut kehendak permintaan dan pasaran walaupun berkemungkinan berhadapan pelbagai risiko di luar jangkaan. Mereka memikirkan pendapatan, kehidupan selesa dan faedah menarik yang akan diperolehi sekiranya melibatkan diri dalam bidang keusahawanan. Justeru, mereka cenderung menceburi bidang

keusahawanan kerana kebaikan bekerja sebagai usahawan dapat memberikan dirinya pendapatan yang lumayan untuk menyara diri dan keluarga. Dapatkan kajian ini menyokong penemuan Ali *et al.*, (2011); Buerah *et al.*, (2012).

Dorongan ibu bapa merupakan salah satu cara memberikan sokongan kepada pelajar supaya memilih dan melibatkan diri dalam aktiviti keusahawanan. Ibu bapa memikul tanggungjawab memainkan peranan memberi dorongan dan rangsangan untuk menyokong penyertaan pelajar menuju ke arah bidang keusahawanan. Kecenderungan boleh timbul apabila pelajar tertarik kepada sejauh mana ibu bapa komited terhadap peranan membina perkembangan kerjaya mereka secara optimum. Ibu bapa memberi tumpuan kepada perkara yang menarik mengenai kerjaya usahawan boleh menimbulkan keinginan pelajar untuk mengetahui lebih lanjut bidang keusahawanan. Secara tidak langsung pelajar akan bergiat aktif dalam bidang keusahawanan kerana sesuai dengan kehendak atau merasa sesuatu yang akan dipelajari amat bermakna bagi dirinya. Dapatkan kajian ini tidak menyokong penemuan Kennedy *et al.*, (2003); Ali *et al.*, (2012).

Nasihat, pegangan hidup dan melihat bagaimana tokoh usahawan mengatasi setiap masalah yang datang dalam hidupnya menjadi tauladan kepada pelajar. Semakin besar kejayaan model ikutan maka lebih kuat cabaran dan rintangan yang telah mereka tempuh. Maka kejayaan dan cabaran tokoh usahawan menjalankan perniagaan merupakan perkara yang sering menjadi perhatian pelajar. Kejayaan bagi pelajar adalah apa yang mereka dapat pelajar dari model ikutan mengenai cara mengurus kerjaya sehingga berjaya dan bukannya memiliki aset tertentu. Sebab itu, jika pelajar memilih model ikutan yang berjaya dan tahu banyak perkara tentang mereka pasti akan mempengaruhi pemikiran dan tindakan. Setiap kebaikan yang pelajar perolehi hasil memerhati perjalanan hidup model ikutan membuatkan diri menuju kepada sikap positif dan hidup dalam persekitaran baru. Dapatkan kajian ini menyokong penemuan Godsey dan Sebora (2010).

Halangan juga merupakan salah satu faktor peramal yang paling kuat mempengaruhi kecenderungan pelajar menceburji kerjaya keusahawanan. Antara perkara dikenal pasti menjadi penghalang pelajar untuk mengusahakan perniagaan di masa depan ialah kekurangan pengetahuan, kemahiran, sumber kewangan atau modal dan keyakinan diri terhadap bidang keusahawanan. Kekurangan ilmu pengetahuan keusahawanan merupakan salah satu kekangan mengapa pelajar tidak berupaya memulakan perniagaan mereka sendiri. Kursus jangka pendek dan pembacaan bahan bertulis berkaitan keusahawanan masih belum berjaya memberi maklumat lengkap kepada mereka. Mereka tidak mengetahui secara mendalam aspek operasi perniagaan yang ingin diceburi seperti harga jual beli produk dan pembekal. Mereka juga tidak mengetahui kelebihan dan kelemahan sesuatu perniagaan.

Halangan boleh menyekat pelajar yang mengikuti Program Tunas Niaga melihat kebaikan pekerjaan keusahawanan dengan sepenuhnya dan membentuk corak minda secara tidak tepat. Keadaan ini akan merosakkan pemikiran mereka dan sukar untuk dipulihkan. Bagaimanapun, sekurang-kurangnya pelajar menyedari dan memahami apakah rintangan sebenar perlu mereka hadapi meskipun agak sukar untuk mengubah dalam tempoh singkat. Perasaan seperti bimbang dan takut gagal akan mencegah mereka daripada berfikir secara jelas tentang perniagaan. Kesannya mereka akan membuat kesilapan untuk menerima kenyataan, tidak sanggup mengambil risiko dan membuat jangkaan di luar akal seterusnya menyekat menjadi usahawan muda baru muncul di masa depan.

Kemahiran sedia ada yang dimiliki pelajar dapat membantu mereka memahami serba sedikit tentang kerjaya keusahawanan. Kemahiran keusahawanan yang dimiliki pelajar turut mengubah pemikiran mereka ke arah usaha menjalankan perniagaan sendiri. Kemahiran keusahawanan dapat menentukan sama ada mereka memahami bidang yang bakal diceburi atau sebaliknya. Dapatkan kajian ini menyokong penemuan Johnsen *et al.*, (2012). Kemahiran keusahawanan dimiliki pelajar tidak dapat diperolehi dalam tempoh singkat. Mereka memperoleh bimbingan teratur menerusi Program Tunas Niaga. Program ini dapat mendedahkan mereka kepada kehidupan sebenar kerjaya keusahawanan dan secara perlahan-lahan mematangkan diri. Pengalaman mengikuti program ini dapat meningkatkan kemahiran mereka berbanding rakan-rakan yang tidak mempelajari dan merasai realiti keusahawanan walaupun kedua-duanya mempunyai kelulusan akademik serupa. Dapatkan kajian ini menyokong penemuan Marques dan Albuquerque (2012).

Kemahiran mengenal pasti peluang-peluang baru untuk mencapai kejayaan dalam perniagaan dan pekerjaan keusahawanan yang menarik memberi rangsangan kepada pelajar bekerja sebagai usahawan. Dapatkan kajian ini tidak menyokong penemuan Sapiah (2008). Kemahiran menyediakan pelan, mengurus perniagaan dan boleh berkomunikasi dengan baik mempengaruhi kecenderungan pelajar bekerja sebagai usahawan kerana memberi keuntungan dan pendapatan kepada mereka. Kemahiran yang dimiliki pelajar merupakan punca perniagaan kerana boleh menggunakan kepandaian untuk menjual produk dan perkhidmatan baru dipasaran. Pelajar mempunyai kemahiran keusahawanan boleh menjual kepakarannya sebagai penceramah remaja ketika pihak tertentu mengadakan ceramah, seminar dan lain-lain. Banyak lagi kemahiran yang boleh dijana dan digunakan pelajar sebagai peluang perniagaan supaya mereka tidak menganggur selepas menamatkan persekolahan. Pelajar yang mempunyai kemahiran keusahawanan dapat memberi kebaikan pada diri mereka sendiri untuk jangka masa panjang dan membantu membangunkan ekonomi negara. Keperluan pasaran kerja pada masa sekarang juga mementingkan kemahiran kerana majikan mencari pekerja yang mahir dalam kalangan mereka. Majikan tidak perlu memberi latihan terlebih dahulu sebaik sahaja mereka ini diterima bekerja.

Syarikat besar memerlukan pekerja yang berkemahiran dan mampu mengambil tindakan dengan baik dalam semua situasi. Malah, keusahawanan dalam era globalisasi lebih menekankan kepada aspek kemahiran dan komunikasi untuk membentuk pasaran produk dan perkhidmatan yang dikeluarkan agar lebih berdaya maju dan berkualiti tinggi. Rakyat juga tidak boleh lagi sentiasa bergantung harap kepada pihak Kerajaan menyediakan peluang pekerjaan untuk diri mereka. Budaya pekerjaan sekarang lebih ke arah bekerja sendiri atau membuka perniagaan. Pekerjaan dalam bidang keusahawanan merupakan suatu kerjaya yang mampu menjana pendapatan, membangunkan komuniti dan pertumbuhan ekonomi negara. Pelajar perlu bijak merebut peluang dalam bidang keusahawanan dengan menggunakan kemahiran yang ada pada diri mereka untuk menjadi usahawan pada masa depan supaya dapat membangun komuniti dan negara mengikut peredaran semasa.

Usahawan merupakan sebahagian daripada ahli komuniti yang diterima sebagai kumpulan penting dalam pembangunan dan agen perubahan ekonomi negara. Pekerjaan dalam bidang keusahawanan memberi manfaat kepada perubahan yang berlaku kepada persekitaran ekonomi komuniti dan negara. Persekitaran tersebut memerlukan kemahiran keusahawanan untuk mengharungi cabaran semasa dan meneruskan masa depan yang tidak pasti. Program Tunas Niaga menjanjikan peluang kepada pelajar menjadi usahawan yang dapat bersaing dalam pasaran ekonomi. Pelajar harus bersedia mengikut rentak ekonomi kerana mempunyai kemahiran keusahawanan akan menentukan sama ada mereka dapat bertahan dalam dunia perniagaan jika ingin bekerja sebagai usahawan dan bersaing pada masa depan. Perubahan ekonomi dunia yang tidak menentu menyebabkan peluang pekerjaan semakin terhad dalam kalangan remaja lepasan sekolah untuk bekerja di sektor awam atau swasta. Keadaan menjadi lebih kritikal apabila pihak majikan bukan melihat kepada kelayakan akademik sahaja tetapi juga kepada kemahiran-kemahiran lain yang mereka miliki.

■5.0 KESIMPULAN

Hasil kajian yang dilaporkan di sini memberi sumbangan kepada ilmu keusahawanan. Sampel kajian ini menunjukkan kecenderungan mencebur kerjaya keusahawanan dipengaruhi oleh lima faktor peramal seperti kewangan, model peranan, halangan, pengenalan sosial dan kemahiran keusahawanan. Di samping itu, kebaikan pekerjaan keusahawanan sebagai pengantara hubungan antara faktor peramal seperti kewangan, model peranan, halangan dan kemahiran keusahawanan. Penggubal dasar boleh mempertimbangkan faktor peramal ini untuk menangani persepsi pelajar supaya imej kebaikan pekerjaan keusahawanan terus positif dalam minda mereka dan bekerja sebagai usahawan pada masa depan. Tidak mustahil generasi muda sanggup menyahut cabaran dan bersedia untuk meneroka bidang keusahawanan yang sebenarnya menyediakan platform cukup besar dan luas untuk berjaya.

Usaha melahirkan lebih ramai usahawan muda berumur antara 18 hingga 25 tahun boleh berjaya jika dilatih bersungguh-sungguh secara *hands-on* kerana sekolah merupakan institusi terbaik untuk mencungkil bakat yang terpendam. Pembudayaan keusahawanan yang dilaksanakan di sekolah menengah secara lebih sistematis dan berterusan akan menyerap semangat usahawan dalam diri pelajar setelah mereka dapat merasai setiap sen yang diniagakan. Bakat dan titik peluh yang dicurahkan ketika menjalankan perniagaan di sekolah akan memberi kepuasan kepada mereka sehingga menjadikan kerjaya keusahawanan sebat dalam diri walaupun mendapat keuntungan kecil. Sekolah yang mempunyai pelajar kurang cemerlang boleh ditonjolkan dalam aktiviti keusahawanan dan diberi kebenaran menggunakan kemudahan secara sistematis untuk menjalankan perniagaan. Guru sekolah, pengusaha kantin, ibu bapa pelajar dan komuniti setempat boleh menjadi pelanggan. Pelajar-pelajar yang tidak berminat belajar tetapi berkaitan dengan makanan seperti menjual mi goreng selepas waktu sekolah harus dibenarkan berbuat demikian di kawasan sekolahnya. Masalah disiplin dan keciciran mereka dapat dikurangkan kerana merasakan diri dihargai dan akan wujud perasaan sayang sekolah. Pihak berwajib harus membawa pendekatan baru iaitu azam untuk menjayakan misi melahirkan lebih ramai usahawan remaja Melayu yang bermula secara serius dan terancang sejak di bangku sekolah.

Rujukan

- Ahmad Mahzan Ayob. (2002). *Kaedah penyelidikan sosioekonomi*. (edisi kedua). Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Ali, A., Topping, K. J., and Riaz H. Tariq. (2011). Entrepreneurial attitudes among potential entrepreneurs. *J. Pak. Commer. Soc. Sci.* 5(1), 12-46.
- Ali, S., Lu, W., and Wang, W. (2012). Determinants of entrepreneurial intentions among the college students in: China and Pakistan. *Journal of Education and Practice*, 3(11), 13-21.
- Buerah Tunggak, Hussin Salamon dan Baharin Abu. (2011). Keperluan latihan dan pendidikan berterusan ke arah pembangunan usahawan Muslim berteraskan nilai Islam di Malaysia. Universiti Teknologi Malaysia. *Jurnal Teknologi*, (55) (Sains Sosial), 121-144.
- Chua Yan Piaw. (2006). *Kaedah Dan Statistik Penyelidikan Buku 1: Kaedah penyelidikan*. McGraw-Hill Education Sdn. Bhd.
- Godsey, L. M., dan Sebora, T., C. (2010). Entrepreneur Role Models and High School Entrepreneurship Career Choice: Results of a Field Experiment. *Journal Small Business Institute*, 5, 83-125.
- Goh Lay Kim. (2009). *Penglibatan Usahawan Bumiputera Dalam Sektor Pelancongan: Satu Kajian Kes Di Kawasan Bandar Hilir, Melaka*. Kertas projek Sarjana muda Sains serta Pendidikan (Kemahiran Hidup) tidak diterbitkan. Universiti Teknologi Malaysia.
- Grundstén, H. (2004). *Entrepreneurial Intentions And The Entrepreneurial Environment. A Study Of Technology-Based New Venture Creation*. Dissertation for the degree of Doctor of Science in Technology to be presented with due permission of the Department of Industrial Engineering and management for public examination and debate in Auditorium TU2 at Helsinki University of Technology (Otaniementie 17, Espoo, Finland) on the 11th of June.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., dan Black, W. C. (2010). *Multivariate Data Analysis Seventh Edition*. New York: Prentice Hall International Inc.
- Institut Keusahawanan Negara. (2011). *Program Usahawan Muda*. Kementerian Perdagangan Antarabangsa dan Industri.
- Jabatan Perangkaan Malaysia. (2009). *Siaran Khas Penyiasatan Tenaga Buruh: Usahawan di Malaysia*. Jabatan Perangkaan Malaysia. Siri 4 Bilangan 1 / 2009.
- Johnsen, V., Schanke, T., and Clausen, T. H. (2012). Entrepreneurship education and pupils' attitudes towards entrepreneurs. *Entrepreneurship - Born, Made and Educated*. Edited by Prof. Helmchen, T. B. InTech. 113-126.
- Kennedy, J., Drennan, J., Renfrow, P., and Watson, B. (2003). Situational factors and entrepreneurial intentions. *An Paper for the Small Enterprise Association of Australia and New Zealand 16th Annual Conference*, Ballarat, 28 Sept-1 Oct. Hosted by University of Ballarat, Ballarat, Australia.
- Marques, L. A. and Albuquerque, C. (2012). Entrepreneurship education and the development of young people life competencies and skills. *Journal ACRN of Entrepreneurship Perspectives*, 1(2), 55-68.
- Mohd Yusof Abdullah, Noor Rahmah Abu Bakar, Junaenah Sulehan, Abd Hair Awang Dan Ong Puay Liu. (2011). Komunikasi dan Pembangunan Komuniti Peringkat Desa: Berkongsi Pengalaman antara Indonesia dengan Malaysia. *Jurnal Melayu*, (6), 227-237.
- Mohd. Majid Konting. (2000). *Kaedah Penyelidikan Pendidikan*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
- Mohamad Najib Abdul Ghafar. (1999). *Penyelidikan Pendidikan*. Universiti Teknologi Malaysia.
- Norashidah Hashim, Norasmah Othman dan Nor Aishah Buang. (2009). Konsep kesediaan keusahawanan berdasarkan kajian kes Usahawan Industri Kecil dan Sederhana (IKS) di Malaysia. Universiti Kebangsaan Malaysia. *Jurnal Pendidikan Malaysia*, 34 (1), 187-203.
- Norasmah Othman dan Muharam Gaya. (2009). Tahap pengetahuan pelatih Institut Kemahiran MARA mengenai persekitaran kondusif untuk bakal usahawan. Universiti Teknologi Malaysia. *Jurnal Teknologi*, 50 (E), 53-67.
- Norasmah Othman dan Salmah Ishak. (2009). Attitude towards choosing a career in entrepreneurship amongst graduates. *Journal European of Social Sciences*, 3(10), 419-434.
- Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu. (2009). *Program Usahawan Muda*. Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu.
- Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu. (2011). *Program Usahawan Muda: Pembinaan Kiosk*. Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu.
- Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu. (2013) *Arkib berita 2013: PMINT sumbang RM 350,000 Program Usahawan Muda di 54 sekolah di Terengganu*. Perbadanan Memajukan Iktisad Negeri Terengganu.
- Sapiah Bohari. (2008). *Kesediaan Untuk Mencebur Bidang Keusahawanan Di Kalangan Pelajar-Pelajar Bumiputera Tingkatan Empat Di Tiga Buah Sekolah Sekitar Skudai, Johor*. Kertas projek Sarjana Muda Teknologi serta Pendidikan (Kemahiran Hidup) yang tidak diterbitkan. Fakulti Pendidikan. Universiti Teknologi Malaysia.
- Van Gelderen, V., Brand, M., Van Praag, M., Bodewes, W., Poutsma, E., and Van Gils, A. (2008). Explaining entrepreneurial intentions by means of the Theory of Planned Behaviour. *Journal Career Development International*, 13(6), 538-559.
- Woo C. Y., Cooper A.C. and Dunkelberg W. C. (2000) The Development and interpretation of entrepreneurial typologies. In Westhead P. and Wright M, *Advances in Entrepreneurship*, 11. An Elgar Reference Collection. United Kingdom.